

Nostoja kuntatalousohjelmasta keväällä 2023

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

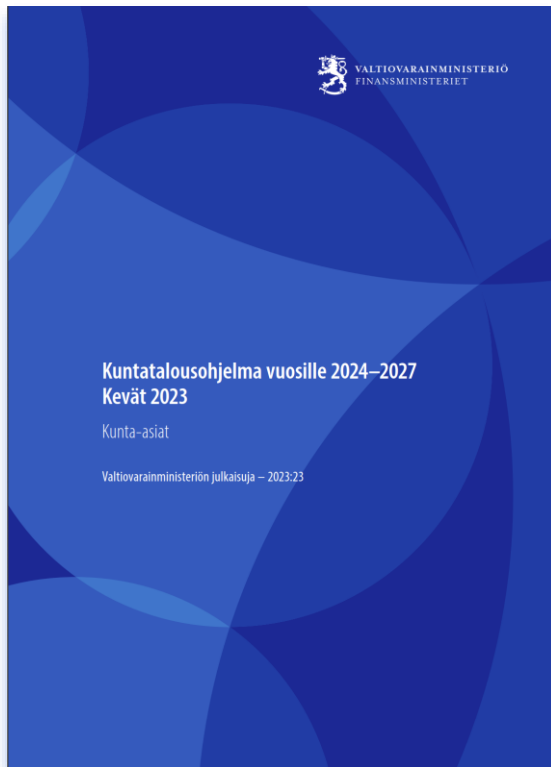
@MinnaPunakallio Kuntaliiton pääekonomisti

Lisätietoa: valtiovarainministeriö sekä

<https://www.kuntaliitto.fi/talous/kuntatalouden-tilastot/kuntatalouden-kehitys-ennusteet-ja-indeksit>

Kuntatalousohjelma on kuntien talousammattilaisten ykkösdekkari

**Kevään
ohjelma
julki
23.3.2023**

Lisäksi:

[Kuntakohtaiset
painelaskelmat](#)

[Kuntien sote-
siirtolaskelmat](#)

[Julkisen
talouden
suunnitelma](#)

Sisältö

1. Kuntatalouden tila
2. Muutokset toimintakentässä
3. Valtion kuntalinjaukset 2024-2027
4. Valtion toimenpiteet hallinnonaloittain
5. Kuntatalouden kehitysarvio
(=painelaskelma)
6. Talouden sopeutuspaite kuntaryhmittäin
(rahoitusperiaate)
7. Liite: Keskeiset ennusteet

Kuntatalouden tila 2022

Kuntatalousohjelma: Kuntatalouden tila vuonna 2022 vahva, mutta...

Vuosikate oli negatiivinen 14 kunnassa (-12,5 milj. euroa)

Asukaskohtainen vuosikate (634 €/as) oli kolmanneksi korkein kuntien nykyisessä tilinpitojärjestelmässä.

Vuosikate oli negatiivinen 25 kuntayhtymässä (-36 milj. euroa)

Kuntayhtymätyypeittäin tarkasteltuna vuosikate heikkeni erityisesti sairaanhoitopiireillä.

Taseessa kertynyttä alijäämää 12 kunnalla (80 milj. euroa)

Yhteensä taseen kertynyt ylijäämä 15,04 mrd. euroa (+8,5 %).

Taseessa kertynyttä alijäämää 26 kuntayhtymällä (-115 milj. euroa)

Sairaanhoitopiirien yhteenlaskettu taseen kertynyt alijäämä -90 milj. euroa.

**Kuntatalousohjelmaa
kirjoitettaessa [...] alijäämien kattamista
ei ole toteutettu
tilinpäätösarviossa
kaikkien
sairaanhoitopiirien
osalta.**

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

Mainittu:

Lemi
Kemi
Mikkeli
Pertunmaa

Kuntakonsernien osalta voidaan arvioida, että vuoden 2022 tilinpäätösarvioiden perusteella ei tulisi alkamaan uusia arviointimenettelyjä vuonna 2023.

Sen sijaan kuntien taseen kertyneen alijäämän perusteella olisi alkamassa 1–2 arviointimenettelyä.

Kuntatalousohjelma 2024–2027, kevät 2023

**KUNTA
LIITTO**

Kuntatalouden kehitysarvio ja kuntalinjaukset

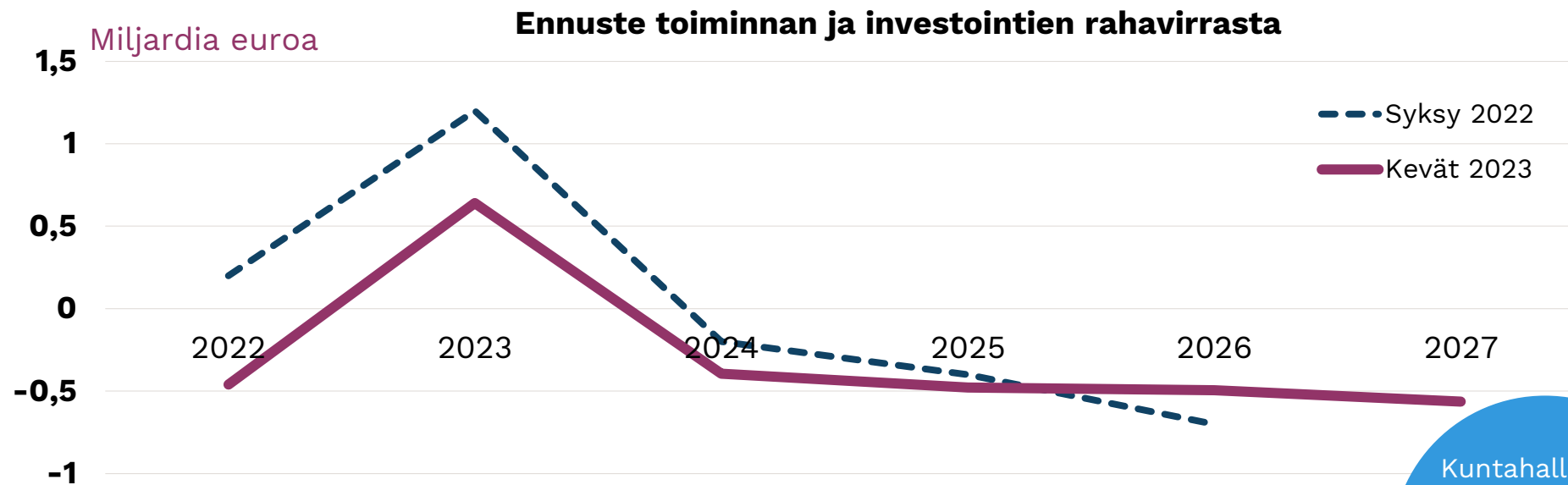

**Ohjelmassa huomioitu
ensimmäistä kertaa TE-
palvelu-uudistuksen
vaikutukset kuntien
talouteen.**

Kuntatalouden kehitysarvio on vahva, mutta rahoitustasapaino kääntyy 2024-2027 lievästi negatiiviseksi

Lainakannan
ennakoidaan
kasvavan
edeltäviä
vuosia
hitaammin

Kuntahallinnon
nettoluotonanto
suhteessa
BKT:hen
-0,2 %
Vuonna 2027.

**Negatiivisen
vuosikatteen kuntia
JTS-kaudella
kuitenkin yli 20.**

**Lähes kaikki alle
5000 asukkaan
kuntia.**

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

**KUNTA
LIITTO**

Kuntatalouden
kehitysarvion
tuloeriin 2024-2027
sisältyy
huomattavia riskejä
alaspäin.

Mitä uutta kevään 2023 kuntatalousohjelmassa?

Kuntien verotuloennuste vahvistui merkittävästi

- Kuntatalouden kehitysarvion suuri kuva ennallaan, mutta kunnille kertyy vuosina 2023-2026 verotuloja 2,5 miljardia euroa enemmän kuin mitä viime syksynä ennustettiin.
  - Taustalla odotettua vahvemmat verotilitykset vuonna 2022.
- Painelaskelmassa vahvimpana kuntakokoryhmänä yli 100 000 asukkaan kunnat sekä 5 001 – 10 000 asukkaan kunnat.
- TE-palvelu-uudistus sisällytettiin kuntatalouden kehitysarvioon 2025. Muutostukeen varattu 34 miljoonan euron määräraha.

Kuntatalousohjelman nostot keväällä 2023

- Ohjelmassa on huomioitu ensimmäistä kertaa TE-palvelu-uudistuksen vaikutukset kuntien talouteen. Myös tiedot sote-uudistuksen vaikutuksista kuntatalouteen ovat tarkentuneet. Kuntatalousohjelmaan ei ole sisällytetty muita seuraavalla hallituskaudella tehtäviä uusia päätöksiä.
- Kehitysarvion iso kuva 2023-2027 ei ole muuttunut syksystä 2022
  1. Kuntien palkkojen kehittämisohjelma nostaa kuntien ansiokehitystä ja työvoimakustannuksia. Toisaalta verotuloennuste parantunut: verotulojen kehitys keskimäärin +3,6 % vuosina 2025-2027.
  2. Vuosikate kattaa poistot sekä nettoinvestoinnit
  3. Tilikauden tulos reilun miljardin euron tuntumassa. Vuosi 2023 on poikkeuksellinen ns. verohännän vuoksi.
  4. TE-palvelu-uudistus kasvattaa kuntien menoja ja vastaavasti valtionosuuksia 2025-
  5. Investointitasoa korotettu: vuoden 2023 jälkeen investoinnit normaalille kasvu-uralle.
  6. Toiminnan ja investointien rahavirta miinukselle 2024-2027
- Kuntatalouden tehtävät painottuvat 2023 lähtien varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden laskennallinen palvelutarve pienenee tulevana vuosina
- Laskennallista talouden sopeutuspainetta (toiminnan ja investointien rahavirran alijäämä) lähes kaikissa kuntakokoryhmissä, suhteellisesti eniten pienimmillä kunnilla.

Valtion kuntataloutta koskevien linjausten yhteisvaikutus neutraali

Tekninen kehys 2024-2027

- Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan täysimääräinen valtionosuus.
- Valtion veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille
- Kuntien valtionrahoitus yhteensä 5,4 mrd. euroa vuonna 2024. Kehyskauden lopussa vuonna 2027 valtionrahoitus noin 6,2 mrd. euroa.
- Keskeisimpiä muutoksia JTS-kaudella TE-palvelu-uudistus, juomavesidirektiivin toimeenpano sekä varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien toteutus

Kuntalinjaukset pähkinänkuoressa

Kompensoitavia linjauksia

- Indeksikorotus (+3 %) vuonna 2024
- TE-palvelu-uudistus
  - Avustukset 400 milj. €, palkat 250 milj. €, ostot 190 milj. €
- Peruspalvelujen valtionosuusmomentti (2024):
  - Sitouttava kouluyhteistyö +8 milj. €
  - juomavesidirektiivin toimeenpano +1,26 milj. €
  - B-kielen opetuksen lisäys +9,925 milj. €
  - varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat
- Kotoutumiskorvaukset tilapäistä suojelua saaville +120 milj. euroa
- Pienehköjä valtionavustuksia mm. MAL-toimiin, rakentamis- ja RYTJ-lait

Kehyskaudella
kuntiin kohdistuu
lukumääräisesti
vähän uusia
päätöksiä

Tukitoimia kunnille Ukrainan sotaa pakenevien tukemiseksi

Milj. euroa	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Varhaiskasvatus	8	60	-	-	-	-
Suomi, ruotsi ja oman äidinkielen opetus, kielikoulutus	1,8	7,4	2,4	-	-	-
Kotoutumissuunnitelmaan hyväksytty koulutus	1,8	-	-	-	-	-
Perusopetuksen valmistava opetus		114	45,6	-	-	
Ammatillinen ja tutkinto-koulutukseen valmentava koulutus		5,4	-	-	-	
Lukio- ja tutkintokoulutukseen valmentava koulutus		0,5	-	-	-	-
OKM yhteensä	12	187	48	-	-	-
TEM kotoutumiskorvaukset tilapäistä suojelua saaville, arvio		32,4	119,8	167,3	144,7	58,9

Kotoutumiskorvaukset laskettu oletuksella, että 2/3 hakisi kotikuntaa

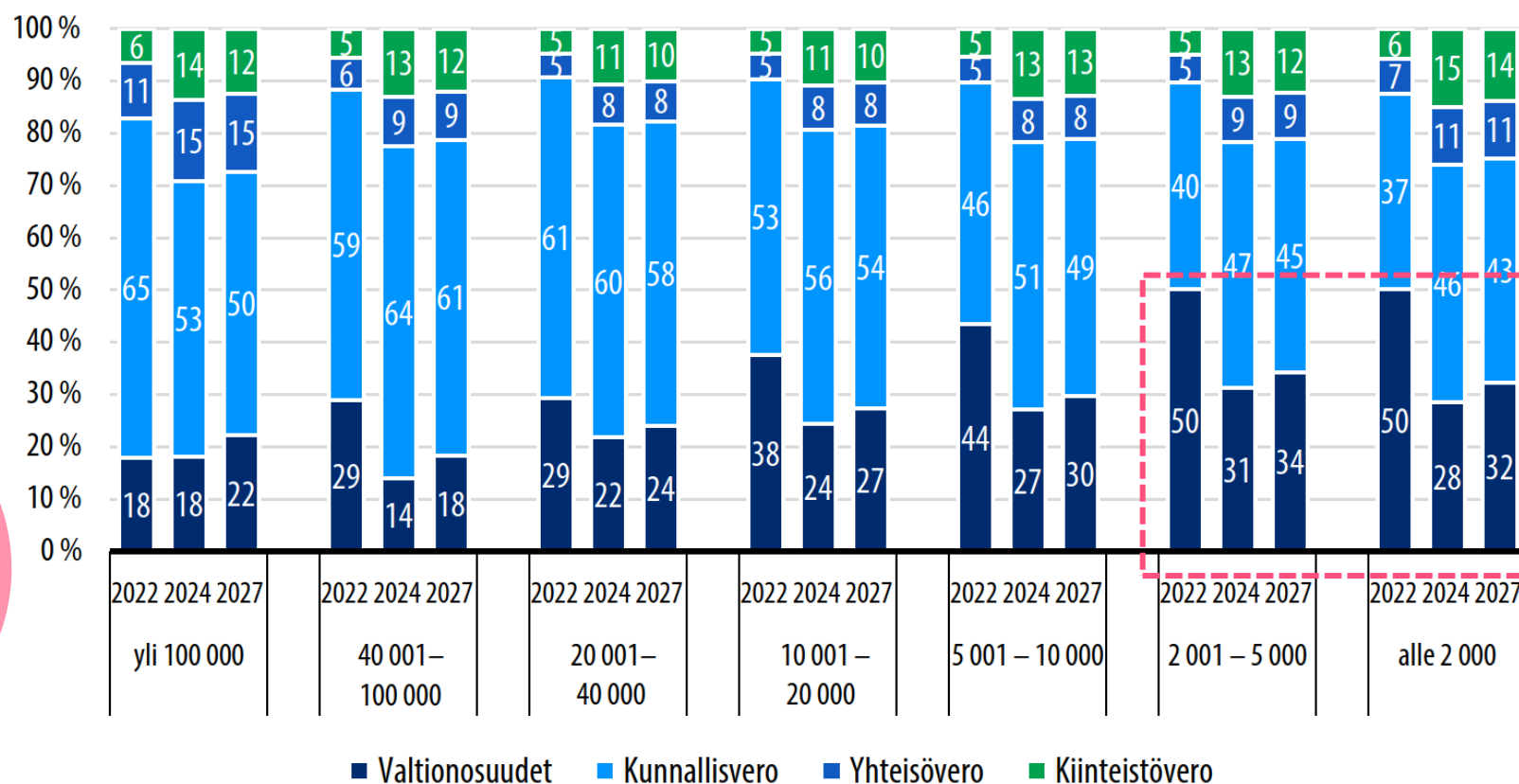
Kuntatalousohjelmassa avataan sote:n jälkeistä kuntien tulorakenteen muutosta

Kuntatalouden tulorakenne muuttuu sote-uudistuksessa (Manner-Suomi)

- Kunnan verotulot yhteensä pysyvät lähes ennallaan
  - Kunnallisverojen suhteellinen merkitys pienenee selvästi, mutta muiden veromuotojen kasvaa
- Valtionosuuksien suhteellinen merkitys pienenee huomattavasti
- Kuntatalouden suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa

Kuntatalouden tulorakenne	%	%
	2022	2025
Toimintatuotot	19,6	21,6
Kunnallisvero	41,3	35
Yhteisövero	5,8	7
Kiinteistövero	4	7,9
Kaivosvero	0	0,1
Verotulot yhteensä	51	50
Valtionosuus ja veromenetysten korvaukset yhteensä	20,5	15,9
Lainanotto	5,7	9
Muu tuotot	3,2	3,5
Tulot yhteensä	100	100

Verorahoituksen* rakenne kuntakoon mukaan 2022, 2024 ja 2027

Alle 5000 asukasta: Valtionosuuksien osuus putoaa 50 prosentista 32-34 prosenttiin.

“Valtionosuuksien suhteellinen osuus verorahoituksesta alenee selvästi pienimmissä kunnissa. Alle 5 000 asukkaan kuntien on jatkossa entistä enemmän tultava toimeen omilla verotuloillaan.”

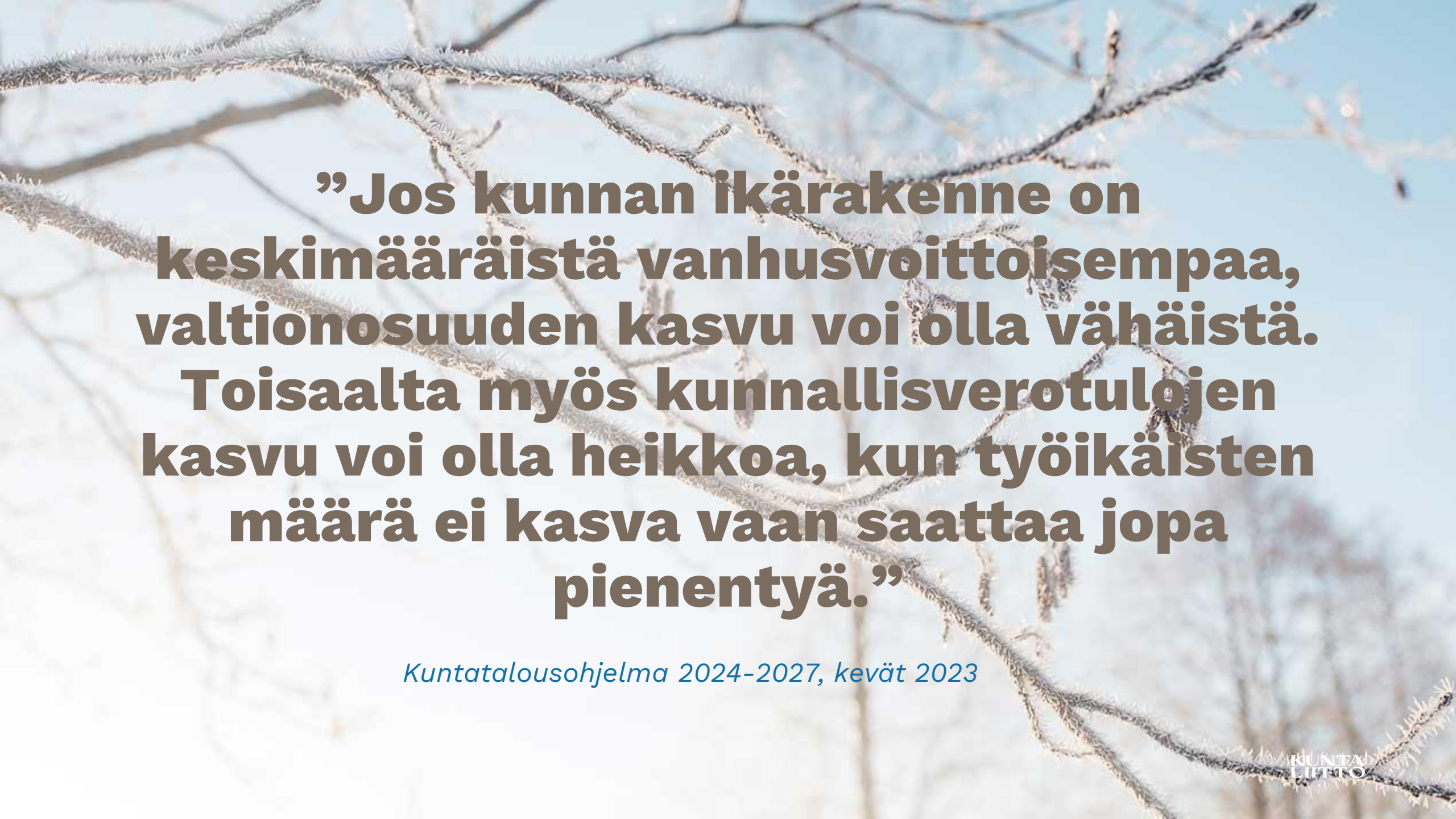
Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

”Ennen sote-uudistusta yhteensä lähes 100 kunnalla valtionosuus oli yli puolet kunnan verorahoituksesta. Uudistuksen jälkeen näistä kunnista vastaava tilanne on enää vain noin kymmenellä kunnalla ja muilla verorahoituksen pääpaino on verotuloissa.”

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

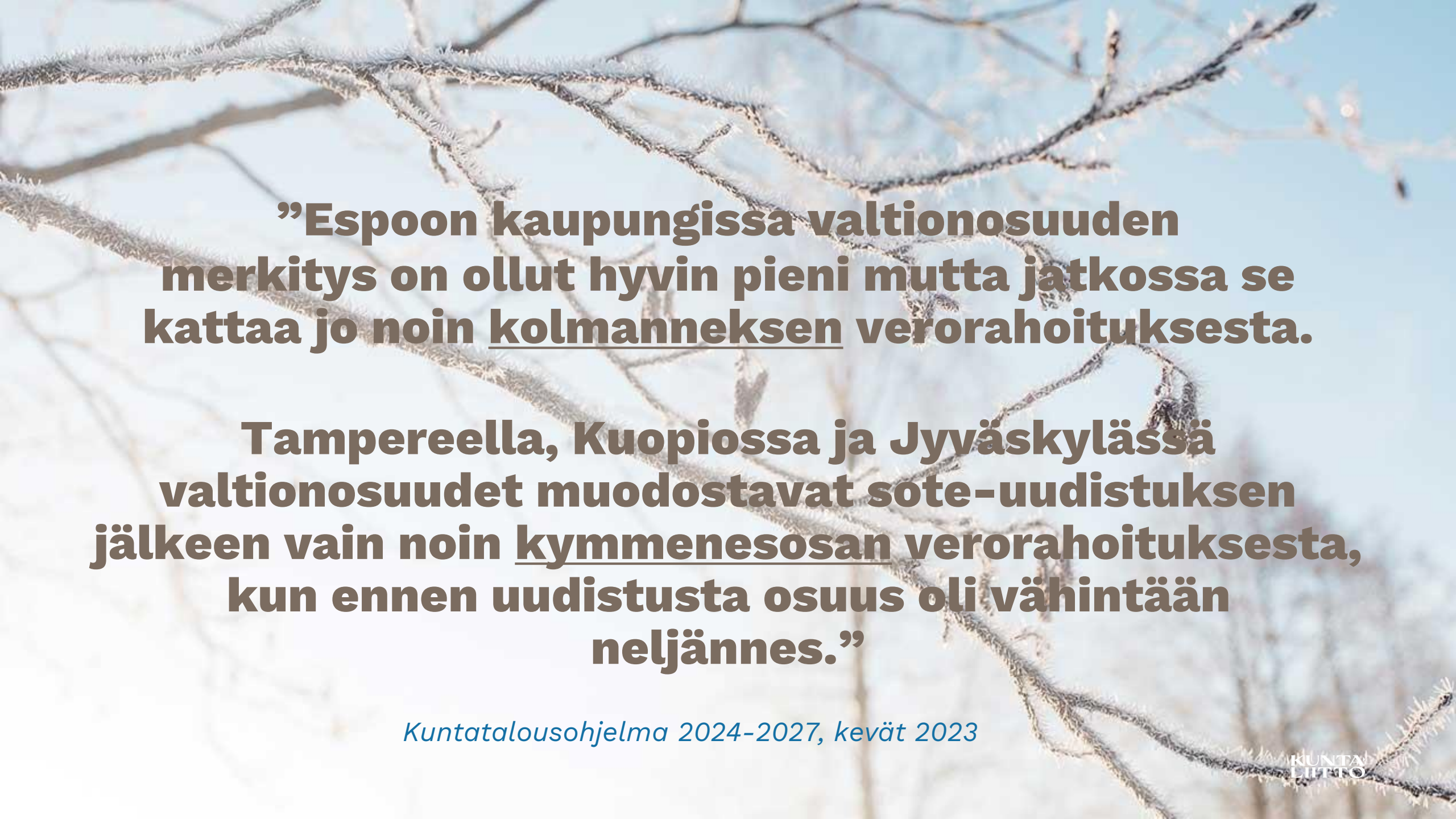
”Jos kunnan ikärakenne on keskimääräistä vanhusvoittoisempaa, valtionosuuden kasvu voi olla vähäistä. Toisaalta myös kunnallisverotulojen kasvu voi olla heikkoa, kun työikäisten määrä ei kasva vaan saattaa jopa pienentyä.”

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

**“Verorahoituksen muutokset eivät koske
vain pieniä kuntia,
myös suurissa kunnissa verotulojen ja
valtionosuuden keskinäiset osuudet
voivat muuttua suuresti.”**

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

”Espoon kaupungissa valtionosuuden merkitys on ollut hyvin pieni mutta jatkossa se kattaa jo noin kolmanneksen verorahoituksesta.

Tampereella, Kuopiossa ja Jyväskylässä valtionosuudet muodostavat sote-uudistuksen jälkeen vain noin kymmenesosan verorahoituksesta, kun ennen uudistusta osuus oli vähintään neljännes.”

Kuntatalousohjelma 2024-2027, kevät 2023

Kuntatalousohjelmassa avataan TE-palvelu- uudistuksen 2025 vaikutuksia

“Uudistuksen voimaantulovaiheessa kuntien valtionosuudet kasvavat noin 900 milj. eurolla.

Valtionosuuksia lisätään siirtyviä kustannuksia vastaavasti.

Kunnittain valtionosuus TE-palveluiden järjestämiseen kohdennetaan työikäisen väestön sekä työttömien määrän perusteella.”

Kunnille siirtyvien työ- ja elinkeinopalveluiden kustannusten on arvioitu vuonna 2025 olevan yhteensä noin 663 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään tätä arviota vastaava korotus vuonna 2025.

**KUNTA
LIITTO**

TE-uudistus: Siirtyvä henkilöstö

11,5 mrd.
Kuntien ja
kuntayhtymien
henkilöstökulut
2023 (arvio)

220 m€
TE25
lisäys*
(arvio)

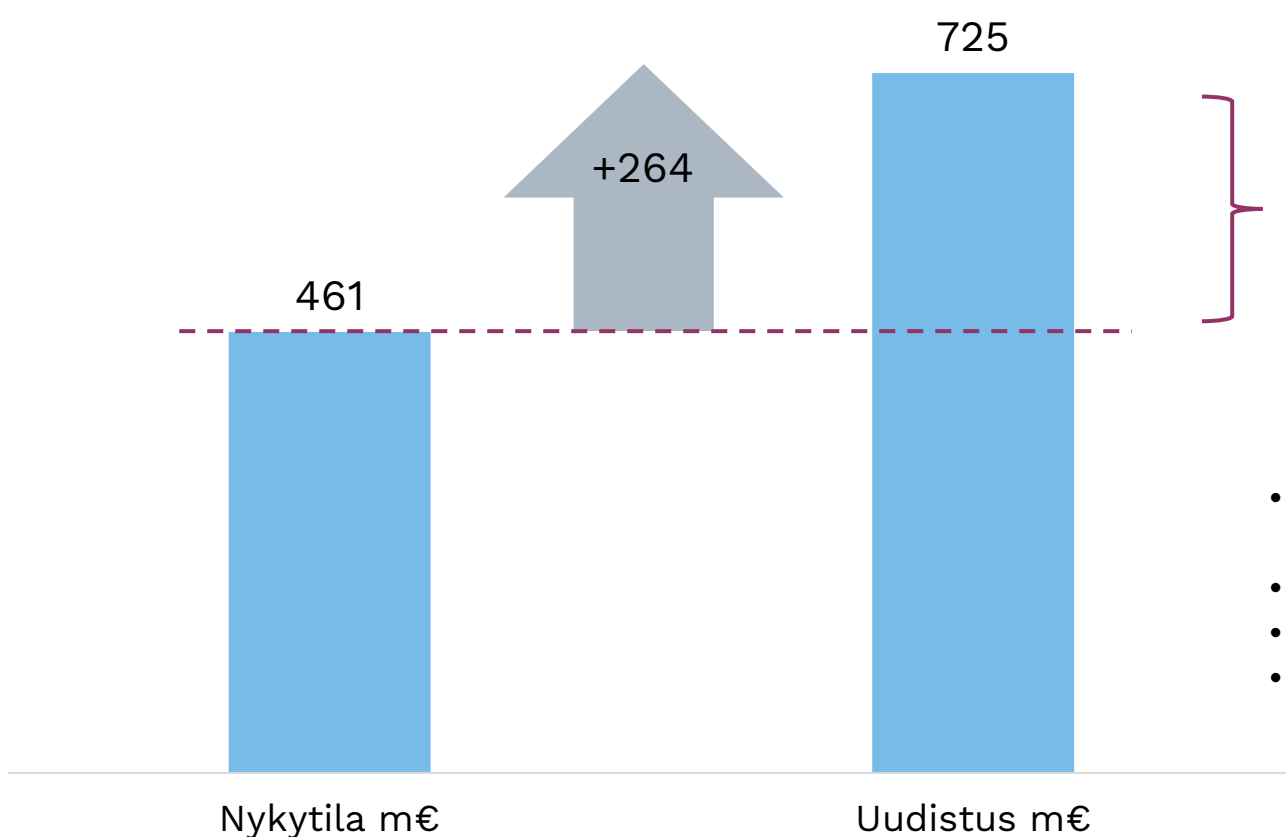
- Valtiolta siirtyisi kuntiin noin 4 200 henkilötyövuotta. Yritystoiminnan kehittämispalvelut eivät siirry kuntiin
  - TE-toimistoista, ELY-keskuksista sekä KEHA-keskuksesta
- Lomapalkkavelka siirtyy henkilöstön mukana
  - Siirtohetken lomapalkkavelka vajaa 20 miljoonaa
  - Valtio korvaa kunnille siirtyvän lomapalkkavelan
- Yhteensä siirtyvien palveluiden kustannusvaikutus arvioidaan noin 663 milj. euroon. Summa jakaantuu henkilöstökuluihin, ostoihin ja avustuksiin. Siirtyvä kustannus määräytyy valtion budjetoitujen määrärahojen perusteella 2024.
- Arvio kustannusten jakautumisesta kuntakohtaisesti on muodostettu pääosin laskennallisesti
  - Kahden vuoden siirtymäaika kohti laissa määrättyjä valtionosuuskriteereitä (työikäinen väestö, työttömien määrä, huom. kotoutumiskoulutuspoikkeus)

* Arvio esitetty vuodenvaihteen 2022/2023 hintatasossa. Uudistuksen voimaantulon 2025 mukainen kulutaso on hieman korkeampi. Siirtyvä henkilöstökulu arvioitu 3000 euron kuukausipalkkatasosta.

TE-uudistus: etuuksien kustannukset

(kuntien osuus työmarkkinatuesta, peruspäivärahasta, ansiopäivärahan perusosa)

Kuntien vastuu työttömyysturvan rahoituksesta,
koko maa m€

Kompensaatio +260 m€
(osana valtionosuuksia)

Kuntien
rahoitus-
vastuu
nousee 19
prosenttiin

- Kuntakohtainen kompensaatio lasketaan poikkileikkaustilanteessa
- Kuntien välistä jakoa ei tarkisteta
- Kompensaatio korotetaan vuosittain kansaeläkeindeksillä
- Kuntien välinen muuttoliike heikentää kompensaation osuvuutta tulevaisuudessa

TE-palvelu-uudistus:

**Uudistuksesta kunnille
aiheutuviin
muutuskustannuksiin on
tehty 34 miljoonan euron
suuruinen kehysvaraus.**

Kuntatalousohjelma, kevät 2023

**KUNTA
LIITTO**

Kiitos!

Minna Punakallio

Puh. +358 9 771 2095

minna.punakallio@kuntaliitto.fi

[@MinnaPunakallio](https://www.instagram.com/MinnaPunakallio)

www.kuntaliitto.fi

